

2. Горащук В.П. Формування культури здоров'я студентів педагогічного університету / В.П. Горащук // Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Зб. наук. пр. / Редкол. Гузій Н.В. (відп. ред.) та інші. – К.: НПУ, 2001. – Вип. 5. – С.177–182.
3. Науковий простір валеологічної школи Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна та її керівника – доктора біологічних наук, проф. М.С. Гончаренко / за ред. М.С. Гончаренко. – Х. ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. – 136 с.
4. Яременко О. Роль засобів масової інформації та інших джерел у формуванні здорового способу життя молоді / О. Яременко, О. Балакирева, Н. Бутенко, О. Вакулєнко та ін. – К.: Український ін-т соціальний досліджень, 2000. – 111 с.

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ШКОЛЯРІВ, ЯК ОСНОВА ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В СУСПІЛЬСТВІ

Пугач Анастасія, Подзигун Альона

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Кабацька О.В.

У статті викладається основна проблематика формування духовної складової здоров'я молоді. Задля більш поглибленого вивчення цієї проблеми приведені данні соціологічного дослідження, яке допомагає визначити рівень сформованості ціннісних орієнтацій у школярів та духовно-моральний стан особистості учні.

***Ключові слова:** духовна складова здоров'я, ціннісні орієнтації, учні, духовно-моральний стан, педагогічна робота.*

Формування ціннісних орієнтацій молоді – одне з найбільш важливих та складних завдань сучасності. У теперішній час високий рівень розвитку моральності та духовності є надзвичайно рідкісним явищем серед школярів, тому їх виховання набуває суспільну значимість. З'явилась необхідність створювання спеціальної педагогічної роботи для формування високої моральності та духовності.

З'ясовано, що стійка система ціннісних орієнтацій дозволяє людині прожити життя зосереджено і продуктивно. Сформовані цінності й норми поведінки дають можливість людині бути впевненою, розвиватися і критично осмислювати цінності, щоб сформувати ідентичність.

Найбільш вдалим віковим періодом для формування ціннісних орієнтацій є старший підлітковий вік, що характеризується виходом особистості на нову соціальну позицію, коли формується її свідоме

ставлення до себе як до члена суспільства. Учені стверджують, що цей період піднесення життєдіяльності, який супроводжується загальним посиленням процесу розвитку, підняттям на вищу сходинку поведінки особистості, є продуктивним для становлення учнівської молоді на основі духовно-моральних набутоків людства.

Існує багато різноманітних статей та дослідів, в яких поглиблено розглядається проблематика формування духовної складової здоров'я молоді. При проведенні свого дослідження автори статті спиралися на досвід та результати досліджень таких наукових діячів, як Давидова Ж.В., Кабацька О.В., Бех І.Д., Богуш А.М., Гончаренко М.С. та інші [1, 2, 3, 4, 5].

Але світ постійно розвивається, час та умови в яких ми живемо підштовхують до нових поглядів та дій. І те що було новим знанням раніше вже не актуально зараз. Тому автори поставили собі за мету поглибити вивчення своїх попередників і приблизити проведені раніше дослідження до реалій нашого часу. Дуже важливо було дізнатися не тільки ціннісні орієнтації молоді, а й духовно-моральний стан особистості учнів. Тому у дослідженні підіймалися такі теми, як своє місце в житті, майбутнє, рівень духовності, моральності, прояву духовності, гармонії, духовної місії і сприйняття реальності та досвіду.

У березні-квітні 2017 року було проведено тестування школярів (анонімне соціологічне опитування), в якому взяли участь учні основної школи, з метою з'ясування їх рівня духовної складової здоров'я.

В результаті проведеного тестування серед учнів середньої школи отримані наступні результати:

– З'ясувалося, що велика кількість опитаних школярів вважає, що головними виявами людського духу є свідомість, свобода і справедливість.

– Духовність взагалі поєднується с такими якостями особистості як: здатність засвоювати абстрактні знання, цікавість, боротьба, шляхетність, а також споглядання і самотність.

– Школярі розуміють, що духовність може проявлятися в усіх сферах життєдіяльності. Та разом з тим, у прийнятті особистих рішень вони керуються в першу чергу практичністю і прагматичністю, але у деяких випадках готові пожертвувати чимось заради духовності.

– До свого минулого всі учні ставляться як до досвіду, який допоміг зрозуміти багато важливих речей.

– Досить часто займаються власною самооцінкою.

– У сьогоднішні інколи чи навіть досить часто поділяють життєві явища на вдалі та невдалі, найбільше переймаються за своє майбутнє, за рідних і близьких людей.

– Вважають, що власне щастя потрібно створювати.

– Гадають, що неможливо дізнатися, чи виконала людина за своє життя свою духовну місію.

– Питанням, на яке необхідно звернути увагу у процесі навчання, стало питання про мотиви купівлі речей. Деяким учням виявилось невідомим те, що речі даються людині для здійснення чогось головного в житті.

– Багато школярів правильно розуміли співвідношення понять «інтелектуальність» і «духовність». Та були й такі, яким виявилось важко визначитися з відношенням цих понять одне до одного.

– А також у частини опитуваних викликало труднощі визначення чоловічих і жіночих якостей, які можуть сприяти становленню духовності.

В цілому отримані результати показали, що з 21-го запитань системи, невірні відповіді виявилися на 10 запитань. А решта одержала відповіді, які мала різний ступінь правильності. Працюючи з обраною тестовою системою, учні мали змогу перевірити свої знання щодо шляхів зростання духовності та набуті нових знань.

При обробці результатів виявилось, що тільки 4% учнів мають високий рівень духовного здоров'я. Також виявилось, що 72% характеризуються середнім рівнем духовного здоров'я та 24% низьким рівнем. Обстежувані учні показали різний рівень духовності.

В результаті нашого дослідження ми пересвідчилися, що валеологічні технології повинні впроваджуватися в освітній процес. Багато уваги в освітніх закладах приділяють фізичній активності та навчанню, але цього замало. Кожен учень повинен зміцнювати своє здоров'я, навіть знаходячись у школі. У ньому педагоги повинні зрощувати високо духовну особистість, мотивувати та формувати ціннісні орієнтації. Але дуже не багато учнів мають високий рівень духовного розвитку. Педагоги не розуміють наскільки важливе завдання перед ними стоїть. Вони не акцентують на цьому ніякої уваги. Це не є задовільною ситуацією, треба змінювати її на краще.

Нова реформа освіти вимагає серйозне осмислення кожного кроку на шляху формування духовності. Вона спрямована на створення нового покоління високо інтелектуальних людей, які живуть у любові, доброті та злагоді. Таке покоління має стати гармонійно розвиненим і здоровим. У зв'язку з цим однією з пріоритетних задач реформи системи освіти повинно стати збереження та зміцнення здоров'я учнів, формування у них сталої мотивації на потребу в здоров'ї та здоровому способі життя, тобто виховання культури здоров'я й особливо її духовної складової

Отже, для формування і збереження духовного здоров'я молодого покоління треба більш наполегливо впроваджувати у навчальних закладах валеологічні технології та духовно-моральне виховання.

Формування валеологічного світогляду має відбуватися постійно, а педагогічно-виховна робота стати систематичною та відомою. Стати доступною для сприйняття учнями всіх вікових категорій, і кожний з них повинен мати змогу займатися своїм оздоровленням у рамках навчального закладу, а педагоги обов'язково повинні наголошувати на важливості духовного оздоровлення та мотивувати молоде покоління зміцнювати здоров'я за допомогою формування гармонійної особистості, яка буде відповідально ставитися до власного здоров'я і життя.

Література:

1. Давидова Ж.В. Педагогічні умови формування духовно-ціннісних орієнтацій студентської молоді : автореф. дис. канд. пед. наук / Ж.В. Давидова. – Харків, 2013 – 20 с.
2. Валеологія: сучасний стан, напрямки та перспективи розвитку / Тези доповідей XIV міжнародної науково-практичної конференції, 14 квітня – 16 квітня 2016 р. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. – 371 с.
3. Бех І.Д. Цінності як ядро особистості / І.Д. Бех // Цінності освіти і виховання : науково-методичний збірник / за заг. ред. О.В. Сухомлинської. – К., 1997. – С. 8–11.
4. Богуш А.М. Дефініції «духовність» і «моральність» в аспекті національного виховання в Україні / А.М. Богуш // Морально-духовний розвиток особистості в сучасних умовах : збірник наукових праць. – К., 2000. – Кн.1. – С. 18–23.
5. Гончаренко М.С. Педагогічний словник / М.С. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 375 с.

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ДИТИНИ В СИСТЕМІ СІМЕЙНОГО ТА ШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Саснко Карина

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Самойлова Н.В.

У даній статті було розглянуто проблему формування здорового способу життя школярів. Підкреслено, що збереження і відновлення здоров'я дітей є важливою справою, яка стосується багатьох інституцій, а головне – школи та сім'ї.

Ключові слова: дитина, здоровий спосіб життя, здоров'язбереження, фізичний розвиток, родина, школа.

На сьогоднішній день система шкільного навчання вимагає відповіді на безліч запитань, що виникають у лікарів, педагогів та